

BODI FIN

BODI FINANČNO IZOBRAŽEN NADOBUDEŽ

DRAGE UČENKE, DRAGI UČENCI,

slišali smo, da se radi učite novih stvari – še posebej, če se ob tem tudi zabavate. Zato smo v Banki Slovenije in na Ministrstvu za finance Republike Slovenije pripravili poseben izziv: niz poučnih in zabavnih nalog s področja financ, ki vas bodo popeljale v svet numizmatike, denarja in financ.

Kaj vas čaka?

Skozi naloge boste odkrivali teme, ki jih v šoli verjetno še niste srečali. Spoznali boste delovanje bančnega sistema, zapletene pojme inflacije in kreditiranja, prav tako se boste poglobljeje spoznali s pomenom varčevanja, digitalizacije in varnega ravnanja z lastnimi finančnimi sredstvi. Skozi naloge vas bo vodila družčina petih prijateljev iz mladinske serije Mladi mojstri financ, ki prek virtualne igre Banke Slovenije odkrivajo skrivnosti finančnega sveta in morajo obenem rešiti tudi marsikateri izziv ...

Poseben poudarek: varnost na spletu

Glede na to, da splet ponuja številne priložnosti za raziskovanje, učenje in zabavo, a hkrati omogoča tudi možnosti za različne prevare in goljufije, se bomo tudi letos posvetili aktualni temi za mlade – finančni varnosti v digitalnem svetu. Spoznali boste, kako prepoznati spletne nevarnosti, zaščititi osebne podatke in se izogniti pastem, ki lahko ogrozijo vašo finančno varnost.

Zakaj sodelovati?

- Spoznali boste, kako finančni svet v resnici deluje.
- Pridobili boste znanja, ki vam bodo koristila vse življenje.
- Naučili se boste, kako se zaščititi pred spletnimi prevarami.
- In ne nazadnje, spoznali boste, da so finance lahko presenetljivo zanimive in zabavne.

Za začetek si oglejte zabaven [Bodi FIN predstavitveni video](#)¹, nato pa pisalo v roke, pamet v glavo in veselo na delo!

¹ <https://youtu.be/ab-TQ3zqHrw?si=zdoVH7IBDeB88Gfa>

I. CENTRALNA ALI POSLOVNA BANKA?

Bančni sistem je temelj sodobnega gospodarstva, v njem pa osrednjo vlogo igrata dve vrsti institucij: centralne banke in poslovne banke. Čeprav obe nosita naziv banka, se njune naloge, cilji in vpliv na finančni sistem bistveno razlikujejo. Osrednji cilj centralne banke je skrb za stabilnost cen, medtem ko poslovne banke skrbijo za vsakodnevne finančne potrebe prebivalstva in podjetij.

»»» 1. Za boljše razumevanje nalog centralnih in poslovnih bank si oglej [videoposnetek](#)¹ in nato preberi besedili s piktogrami.

BANKA SLOVENIJE je slovenska centralna banka, ki izvaja številne finančne naloge, pomembne

za Republike Slovenije. Njena najpomembnejša naloga je skrb za cen,

kar pomeni, da z zagotavljanjem nizke stopnje inflacije skrbi za to, da cene blaga in storitev

ne prehitro. Prav tako poslovne banke in skrbi za to, da poslujejo varno

in odgovorno. Poleg tega zagotavlja zadostno količino bankovcev in v obtoku

ter varen prenos digitalnih

POSLOVNE BANKE imajo povsem druge naloge od centralne banke in se ukvarjajo z različnimi

storitvami. Stranke pri njih ali transakcijske račune, zamenjajo tujo

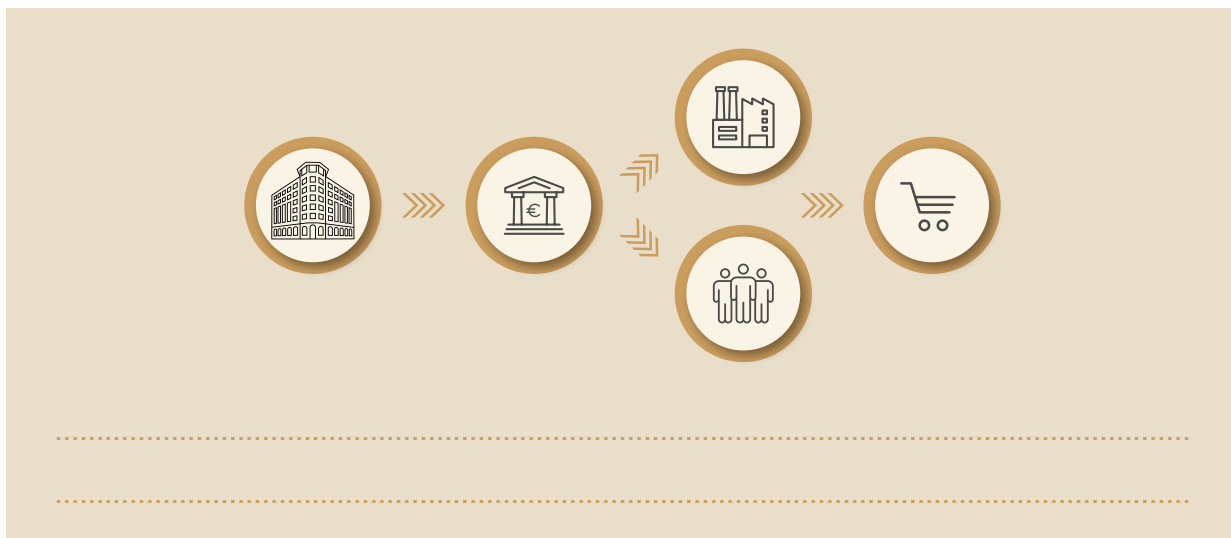
in kredit. Bančni strokovnjaki pa strankam svetujejo tudi in .

¹ <https://www.bsi.si/sl/o-nas/naloge-banke-slovenije>

»»» 2. Zapiši, ali trditev opisuje centralno ali poslovno banko. Ena trditev opisuje obe banki in dve nobene.

- a. Temeljni cilj banke je stabilnost cen.
- b. V banki lahko zamenjamo poškodovane evrske bankovce.
- c. V banki lahko najamemo kredit.
- d. banka je odgovorna za tiskanje bankovcev in kovancev.
- e. banka nadzoruje poslovanje bank in hranilnic.
- f. banka ima več poslovalnic.
- g. banka se ukvarja neposredno s strankami.
- h. banka lahko dviguje ali znižuje obrestne mere.
- i. banka je banka ustanov javne uprave.
- j. banka ima trezor.
- k. banka se lahko imenuje tudi komercialna banka.
- l. banka kreditira poslovne banke.
- m. banka je finančna institucija v lasti države.
- n. V banki imajo zaporno celico.
- o. banka omogoča menjavo evra v tuje valute.
- p. banki lahko še vedno zamenjaš tolarske bankovce.
- q. banka lahko vpliva na inflacijo.
- r. banka ima guvernerja.

»»» 3. Oglej si spodnjo sliko in napiši, kaj predstavlja.

»»» Za utrjevanje razumevanja delovanja centralne in poslovne banke si ogledaj še [1. epizodo](#)¹ mladinske serije **Mladi mojstri financ**.

Ekipa nadobudnih sošolcev se odloči, da bo tekmovala v napeti igri Banke Slovenije, katere namen je finančno opismenjevanje mladih. Zmagovalec bo le en, glavno nagrado pa bo podelil guverner Banke Slovenije. V igri sodelujejo tudi njihovi največji tekmeči iz a-razreda. Komu bo uspelo?

II. INFLACIJA

Inflacija je eden najpomembnejših ekonomskih pojavov, ki neposredno vpliva na kupno moč prebivalstva, stabilnost cen in širše gospodarsko okolje. Gre za proces splošnega zviševanja cen blaga in storitev v določenem časovnem obdobju, ki lahko prinese tako pozitivne kot negativne posledice – od spodbud za gospodarsko rast do resnih tveganj za finančno stabilnost.

»»» 1. Na spletni strani [Evropske centralne banke](#)² preberi zapis o inflaciji in nato obkroži, ali so trditve pravilne ali napačne. Napačne trditve popravi.

a. Inflacija je splošno povišanje cen blaga in storitev.	DA	NE
b. Inflacijska rast se običajno ustavi brez vpliva centralnih bank.	DA	NE
c. Visoka inflacija lahko zmanjša zaupanje v domačo valuto.	DA	NE
d. Visoka inflacija vedno pomeni tudi visoko stopnjo brezposelnosti.	DA	NE
e. Znižanje obrestnih mer spodbuja zadolževanje in potrošnjo, kar lahko poveča inflacijo zaradi večje količine denarja v obtoku.	DA	NE
f. Povišanje inflacije je lahko posledica zmanjšane povpraševanja.	DA	NE
g. Visoka inflacija ponavadi pomeni upad delovnih mest v gospodarstvu.	DA	NE
h. Centralne banke obvladujejo inflacijo z uravnavanjem obrestnih mer.	DA	NE
i. Povišana inflacija je povezana z zmanjšanjem količine denarja v obtoku.	DA	NE
j. Deflacija je pojav splošnega nižanja cen blaga in storitev.	DA	NE
k. Inflacija zmanjšuje kupno moč denarja.	DA	NE
l. Nasprotje od inflacije je deflacija.	DA	NE

¹ <https://youtu.be/8n9P17261L0?si=CrKdFoZK9ovia0U3>

² <https://data.ecb.europa.eu/data/datasets/ICP/dashboard>

Popravljenе trditve:

»»» 2. Obišči spletno stran [Evropske centralne banke](#)¹ in vpiši stopnjo inflacije glede na posamezno kategorijo in območje oziroma državo.

kategorije	 hrana in pijača	 oblačila	 restavracije in turizem	 splošna inflacija
Evroobmočje				
EU območje				
Slovenija				
Nemčija				
Grčija				

Katera država oziroma območje ima najnižjo splošno inflacijo?

Katera država oziroma območje ima najvišjo inflacijo pri oblačilih?

Katera država oziroma območje ima najvišjo inflacijo pri hrani in pijači?

Ali veš, da lahko s [posebnim kalkulatorjem](#)² izračunaš osebno inflacijo?

Več o inflaciji si lahko prebereš v prilogi 1.

1 <https://data.ecb.europa.eu/data/datasets/ICP/dashboard>

2 <https://www.euro-area-statistics.org/inflation-calculator/?lang=en>

»»» 3. Napiši, kateri gospodarski pojav predstavljata fotografiji iz Nemčije v tridesetih letih 20. stoletja in kaj prikazujeta.

.....

.....

.....

.....

»»» 4. Z visoko inflacijo in hiperinflacijo imamo zgodovinske izkušnje tudi Slovenci. S pomočjo [kalkulatorja](#)¹ izračunaj stopnjo inflacije v posameznem obdobju.

- Kakšna je bila stopnja letne inflacije med 1. 1. 1984 in 1. 1. 1985?
- Kakšna je bila stopnja inflacije med 1. 1. 1991 in 1. 1. 2025?
- Kakšna je bila stopnja letne inflacije med 1. 1. 2024 in 1. 1. 2025?

Kaj opaziš? Zapiši.

.....

»»» Za utrjevanje razumevanja inflacije si oglej [2. epizodo](#)² Mladih mojstrov financ.

Mladi mojstri financ morajo raziskati, kaj je inflacija. Tekmujejo na izločanje, postane napeto in zato Zali postane igra preveč stresna. Jim bo uspelo tudi brez njene pomoči?

¹ <https://www.stat.si/Inflacija/si-SI>

² <https://youtu.be/lxq3QXXL4Yw?si=b501DvTk-BT7IBnS>

III. Posojila in obresti

Poznavanje posojil in obresti je ključno za sprejemanje preudarnih finančnih odločitev. Brez osnovnega znanja se lahko hitro znajdemo v neugodnem položaju – pogosto zaradi dodatnih stroškov, ki bi se jim z nekaj znanja zlahka izognili, zato je za odgovorno odločanje posameznika razumevanje teh pojmov ključno.

»»» 1. Preveri svoje znanje, reši kviz o posojilih in obrestih ter pridobi geslo kviza.

Kdo lahko dobi posojilo?

L: Kdorkoli si ga želi.

M: Samo najbogatejši, saj bodo denar zagotovo vrnili.

V: Posamezniki z ustreznimi rednimi dohodki.

A: Tisti, ki jim uspe navdušiti posojilodajalca nad njihovo idejo porabe denarja.

Kakšno je razmerje med obrestmi in obrestno mero?

A: Obrestna mera določa višino obresti.

U: Obresti določajo višino obrestne mere.

I: Obresti in obrestna mera niso neposredno povezane.

R: Obresti in obrestna mera sta dva različna izraza za isti pojem.

Kdo lahko spreminja obrestno mero?

Z: Predsednik/-ca države.

R: Centralna banka.

S: Poslovna banka.

B: Predsednik/-ca vlade.

Prek katerega ponudnika je najemanje posojila najvarneje?

L: Prek podjetja, ki ponuja hitra posojila.

E: Prek spletne strani, ki ti zagotavlja nižjo obrestno mero in 100-odstotno varnost.

P: Prek zastavljalnice.

Č: Prek poslovne banke oziroma uradne finančne institucije.

Kako z drugo besedo poimenujemo posojilo?

I: Obrok.

E: Kredit.

M: Mesečna obveznost.

N: Račun.

Kaj pomeni izraz glavnica?

H: Obrestna mera.

V: Izposojen znesek brez obresti in drugih stroškov kredita.

O: Stroški kredita.

R: Čas odplačevanja.

Kaj se lahko zgodi, če kredita ne odplačamo pravočasno?

E: Na banki si vedno dobrodošel.

S: Nič posebnega.

A: Lahko pride do zamudnih obresti ali prisilne izterjave terjatev.

D: Banka ti samodejno podaljša rok odplačila.

Kaj pomeni zavarovani kredit?

I: Kredit, pri katerem si zavarovan z življenjskim zavarovanjem.

N: Kredit, pri katerem jamčiš s svojim premoženjem.

V: Kredit brez obresti.

B: Kredit, ki ga prejmeš brez dokazila o prihodkih.

Za katero dobrino po navadi najamemo potrošniški kredit?

J: Za dopust.

C: Za sadje.

F: Za novo hišo.

T: Za kosilnico.

Kaj pomeni izraz kreditna sposobnost?

A: Sposobnost banke, da odobri kredit.

E: Sposobnost kreditojemalca za odplačevanje kredita glede na osebne dohodke.

L: Znesek kredita, ki ga lahko dobiš brez obresti.

O: Časovni rok za odplačilo kredita.

Geslo kviza:

»»» 2. Reši nalogo in preveri, ali znaš pravilno izračunati mesečne obroke in obresti.

a. Taja si želi nov računalnik za **800 EUR, a nima denarja**. S sestro se dogovorita za **posojilo brez obresti**, ki ga bo Taja odplačala v dveh letih.

• Koliko bo znašal Tajin mesečni obrok?

b. Taja je zelo vesela sestrinega posojila, saj je pred kratkim izvedela, da bi morala na banki plačati **7-odstotne obresti**.

• Koliko obresti bi morala plačati na poslovni banki?

• Kolikšen bi bil v tem primeru mesečni obrok?

Formula za izračun enostavnih obresti: $o = G_0 \times p \times t$

o = obresti, G_0 = glavnica, p = obrestna mera (decimalno št.)

t = čas odplačevanja v letih

c. Taja želi sestri vrniti dolg v šestih mesečnih obrokih.

• Koliko bi v tem primeru znašal Tajin mesečni obrok?

• Koliko bi znašal obrok, če bi sestra vračunala 13-odstotne obresti?

»»» Za boljše razumevanja posojil in obresti si oglej **3. epizodo**¹ Mladih mojstrov financ.

Tom si od Joštovega skrivnostnega prijatelja Amadeja izposodi denar za novo računalniško igro, vendar se znajde v škripcih, saj ne pozna pasti najemanja posojil. Ekipa dobi novo nalogo, ki je povezana prav z raziskovanjem posojil in obresti ...

¹ https://www.youtube.com/watch?v=EMaKj_ZrSjk

IV. TOLARJI

Tolar ima v slovenskem prostoru poseben pomen, saj predstavlja prvo in edino slovensko valuto. V obtoku je bil od 8. oktobra 1991 do 31. decembra 2006 in je v 15 letih postal več kot le plačilno sredstvo – bil je izraz gospodarske neodvisnosti, nacionalne identitete in ponosa. Bankovci in kovanci so nosili podobe pomembnih osebnosti, kulturnih simbolov in naravnih lepot, kar je dodatno utrjevalo njegovo vlogo v narodni zavesti Slovencev.

»»» 1. Za to, da bi našo nekdanjo valuto bolje spoznal/a tudi ti, si oglej [tolarske bankovce](#)¹ in odgovori na vprašanja.

a) Oglej si spodnji sliki, razišči zanimivosti na povezavah ([slika 1](#), [slika 2](#)²) in dopolni.

avtorica:

naslov:

leto nastanka:

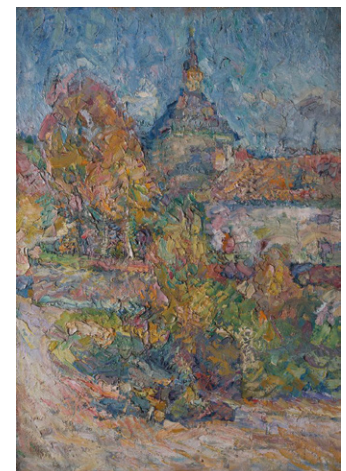
motiv:

avtor:

naslov:

leto nastanka:

motiv:

¹ <https://www.bsi.si/sl/gotovina/zgodba-o-tolarju>

² <https://www.ng-slo.si/si/stalna-zbirka/znamenite-umetnine>

b) Preberi prvo kitico romantične balade Povodni mož, jo poslušaj na [povezavi](#)¹ in ugotovi, kakšno povezavo ima z osebo, upodobljeno na bankovcu za 1000 SIT.

Kdo je avtor besedila?

V katero literarno obdobje ga uvrščamo?

Napiši še tri njegova pomembna dela.

c) Katera od oseb na tolarjih je za svoje delo nujno potrebovala šestilo, ravnilo in svinčnik?

J P

Poimenuj dve njegovi pomembni deli:

T

C sv. M na Barju

¹ <https://www.youtube.com/watch?v=FRnmrF5IMtl>

d) Poslušaj [glasbo na povezavi](#)¹ in ugotovi avtorja, ki je upodobljen tudi na tolarjih.

Avtor glasbe je in je upodobljen na bankovcu za SIT.

e) Preberi opis in ugotovi, za katero osebo s tolarških bankovcev gre.

Rodil sem se v plemiški družini leta 1641 v Ljubljani, študiral sem v tujini, potoval po Evropi in se navduševal nad naravoslovjem, zgodovino in tehničnimi izumi. Najbolj znan sem po svojem življenjskem delu Slava vojvodine Kranjske, obsežni enciklopediji, v kateri sem zbral in opisal zgodovino, geografijo, običaje in naravne posebnosti Kranjske, posebno pozornost pa sem posvetil kraškim pojavom, kot sta Cerkljiško jezero in podzemni svet. Bil sem tudi izumitelj, risar, tiskar in zbiratelj. Umril sem leta 1693, a moje delo živi naprej kot dragocen vir znanja o slovenskem prostoru.

Svoj življenjepis je zapisal, ki je upodobljen na bankovcu za SIT.

f) Preberi besedilo in ugotovi, za katero osebo gre.

..... je bil zelo pomemben za znanost in naravoslovje tudi v tujini, saj so po njem poimenovali celo krater na Luni in asteroid 14966. Kakšna čast!

g) Napiši, kdo je nosil znamenite brke.

Brke je nosil, ki je upodobljen na bankovcu za SIT.

h) Napiši, katera oseba s tolarških bankovcev še ni bila omenjena, kaj je bila po poklicu in poimenuj njeni pomembni deli.

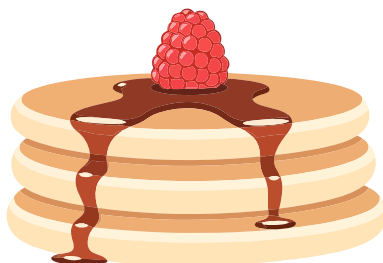
..... je bil

in je avtor in

¹ https://youtu.be/BB_Qnbz9gpw?si=np_n8h0PbP8T-gxq

- »»» 2. Ker si v domači garaži našel enega Prešerna, dva Plečnika, enega Valvazorja, enega Trubarja, dve Vegi, šest Gallusov in pet Jakopičev, se odločiš, da boš za prijatelje spekel palačinke. Tolarje zamenjaš na blagajni Banke Slovenije in kupiš škatlo jajc, 1 l mleka, 1 l olja, 1 kg moke in kozarec čokoladnega namaza.

jajca: 2,89 EUR.
1 l mleka: 1,12 EUR
1 l olja: 321,1 SIT
1 kg moke: 201,3 SIT
čokoladni namaz: 3,2 EUR

S pomočjo [kalkulatorja](#)¹ izračunaj, koliko bi za sestavine plačal leta 2000.

1 EUR = 239,64 SIT

- Izračunaj, koliko evrov potrebuješ za sestavine:

- Ugotovi, ali boš imel dovolj denarja.

- Koliko denarja si moraš izposoditi oziroma koliko ti ga ostane?

- »»» Če te zanima več o tolarju, si oglej [4. epizodo](#)² Mladih mojstrov financ.

Tomova babica mlade mojstre financ najame, da ji pospravijo garažo. Ti ob tem v garaži najdejo ogromno tolarskih bankovcev. S tem je povezana tudi njihova nova naloga – raziskati morajo zgodovino tolarjev v Muzeju Banke Slovenije. Vendar tam niso sami. Jih bodo prehiteli tekmeci iz a-razreda?

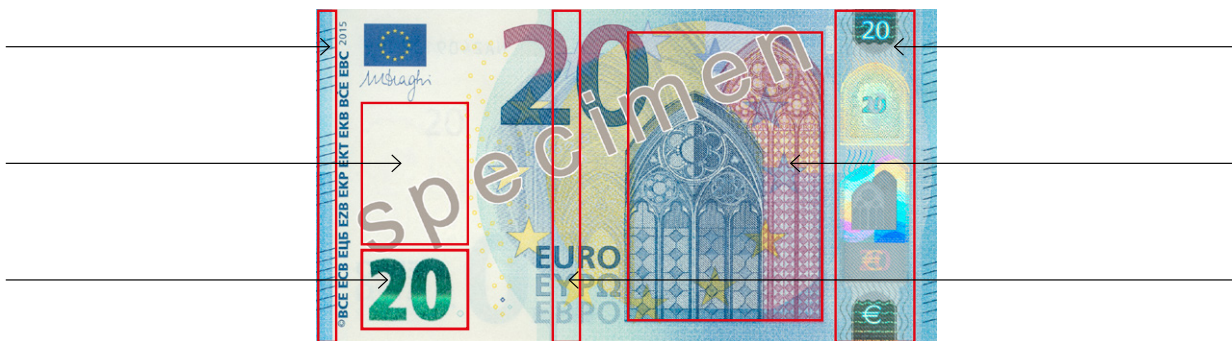
¹ <https://www.stat.si/Inflacija/si-SI#/revalorisation>

² <https://www.youtube.com/watch?v=keArnJ3UH6g>

V. O PONAREJANJU DENARJA

Evrška gotovina je več kot le sredstvo za vsakodnevno plačevanje – predstavlja zaupanje v stabilnost in varnost skupne evropske valute. Da bi preprečili ponarejanje, je Evropska centralna banka v sodelovanju z nacionalnimi centralnimi bankami razvila vrsto naprednih varnostnih elementov. Ti elementi omogočajo enostavno preverjanje pristnosti bankovcev, zato je pomembno, da jih poznaš tudi ti.

»» 1. Na spletni strani [Evropske centralne banke](https://www.ecb.europa.eu/press/pr/2017/pr170801_en.html)¹ preberi zapis o varnostnih elementih evrskih bankovcev. Nato poimenuj označene varnostne elemente.

»» 2. Številko pred varnostnimi elementi evrskih bankovcev zapiši pod ustrezno sliko.

1. Vodni tisk boginje Evrope	6. Vrednost v barvah bankovca
2. Zastava EU	7. Podpis predsednika ECB
3. Hologramski trak	8. Kratica ECB v različnih jezikih
4. Beseda EUR v pisavah EU	9. Izbočeni robovi
5. Arhitekturni motiv	10. Vrednost bankovca v prelivajoči se zeleni barvi

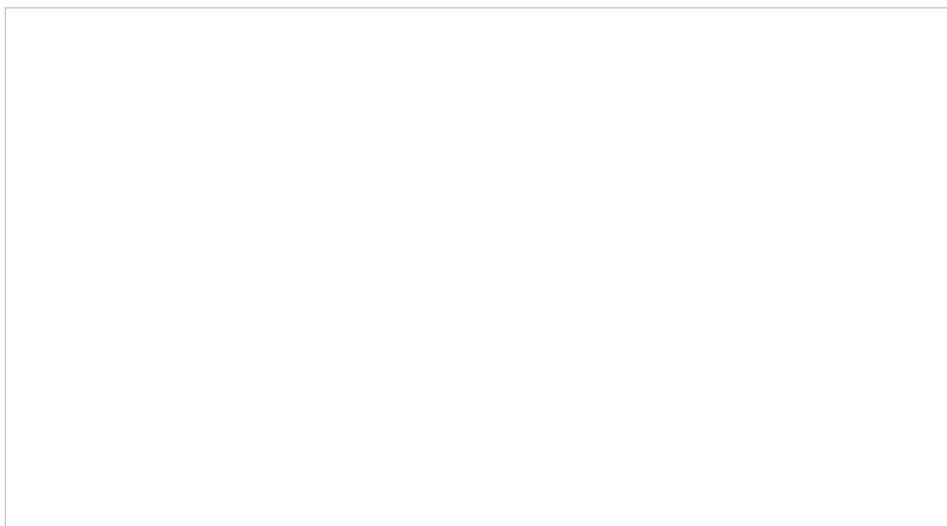
¹ <https://data.ecb.europa.eu/data/datasets/ICP/dashboard>

Zgornje elemente vriši na ustrezno mesto.

- »»» 3. Evropska centralna banka pripravlja tretjo serijo bankovcev. Podoba novih bankovcev še ni določena, sta pa znani dve možni temi, in sicer »evropska kultura« ter »reke in ptice« in motivi, ki ti dve temi predstavljajo.

Z upoštevanjem smernic [ECB-ja](#)¹ nariši svoj predlog nove serije evrskih bankovcev.

- »»» Oglej si [5. epizodo](#) Mladih mojstrov financ in razširi znanje o varnostnih elementih evrskih bankovcev.

Tom se znajde v težavah, ko ugotovi, da je bil denar, ki mu ga je posodil Amadej, ponarejen. Ekipa začne iskati Amadeja, preden bi ta povzročil še več škode. Učijo se tudi, kako prepoznati ponarejeni denar, vendar jih pri tem ovira skupina a-jevcev.

¹ https://www.ecb.europa.eu/euro/banknotes/future_banknotes/redesign/html/index.sl.html

VI. MOBILNO IN DIGITALNO PLAČEVANJE

Svet plačevanja se je v zadnjem desetletju zelo spremenil. Mobilne aplikacije, digitalne denarnice in brezstične tehnologije, ki omogočajo hitrejšo in varnejšo uporabniško izkušnjo, vse bolj nadomeščajo gotovino in fizične kartice. Mobilno in digitalno plačevanje nista več zgolj tehnološki novosti, temveč postajata standard sodobnega finančnega vedenja.

»»» 1. Reši rebuse, ki predstavljajo različna plačilna sredstva:

(__ vrhu)
(Plačilo za delo) ~~A~~ + IL+

 + 2. oseba ednine + CA
(angleška izgovorjava)

 L + izvoli (nevljudno)
(ljubkovalno)

 + francosko mesto na Azurni obali

 + okrajšava za Slovaško + najvitkejši samoglasnik

Pojdi! + +
(angleško) P O=A

»»» 2. Označi stopnjo strinjanja s spodnjimi trditvami in ugotovi, ali je tvoje spletno nakupovanje varno.

- a. Telefon mora biti vedno varnostno zaklenjen. 1 2 3 4 5
- b. Bančna aplikacija mora imeti številčno kodo. 1 2 3 4 5
- c. Kode ne smeš povedati nikomur, niti prijatelju. 1 2 3 4 5
- d. Poleg številčne kode je potrebno še preverjanje prstnega odtisa. 1 2 3 4 5
- e. Pred končnim nakupom mora biti še potrditev nakupa. 1 2 3 4 5
- f. Poleg številčne kode in prstnega odtisa je nujna prepoznavna obraza. 1 2 3 4 5
- g. Dobro je, da moraš pred končnim nakupom vpisati še PIN-številko. 1 2 3 4 5
- h. Dobro je, da te bančna aplikacija odjavi samodejno. 1 2 3 4 5
- i. Pred plačilom moraš vedno preveriti datum, ceno in naslovnika. 1 2 3 4 5
- j. Plačuješ ali pošiljaš denar samo preverjenim naslovnikom. 1 2 3 4 5

Zbral/a sem točk.

Ne uporablja mobilnega in digitalnega plačevanja. (od 10 do 25 točk)
Ko plačuješ, imej poleg sebe osebo z višjim rezultatom. (od 26 do 40 točk)
Solidno si zavarovan. (od 41 do 45 točk)
Izvrstno si zavarovan (od 46 do 50 točk)

»»» 3. Na katere načine bi plačal/a za naslednje:

.....

a) gotovina b) NFC kartica c) mobilna denarnica d) aplikacija spletne trgovine

»»» Oglej si [6. epizodo](#)¹ Mladih mojstrov financ in spoznaj različne načine plačevanja.

Amadej in Žan Joštu pri košarki izmakneta denarnico. S tem želijo a-jevci prisiliti mlade mojstre financ, da bi odstopili od igre. Ekipa mora za nalogo raziskati varnostne prvine kartičnega plačevanja in sodobne oblike digitalnega plačevanja, vendar Jošt in Tom v igri ne želita več sodelovati.

¹ <https://www.youtube.com/watch?v=aoUEtPfmKuE>

VII. VARČEVANJE

Varčevanje je ena najpomembnejših finančnih navad, ki posamezniku omogoča večjo varnost, neodvisnost in pripravljenost na prihodnost. V svetu, kjer se nepredvideni stroški lahko pojavijo kadarkoli, je imeti finančno rezervo ključnega pomena – ne le za obvladovanje kriznih situacij, temveč tudi za uresničevanje dolgoročnih ciljev, kot so nakup stanovanja, izobraževanje ali upokožitev, zato je pomembno, da začnemo varčevati že zdaj.

»»» 1. Reši nalogo in ugotovi, ali znaš preudarno razpolagati s svojim denarjem.

Predstavlja si, da na mesec prejmeš 1500 EUR neto, ki jih moraš razporediti glede na svoje mesečne stroške. Izdelaj mesečni proračun, vpiši okvirne zneske k navedenim postavkam in odgovori na vprašanja.

Moj mesečni proračun						
hrana	položnice	prevoz	obleke	hobiji	prosti čas	varčevanje

- Za katero postavko si predvidel/a največ denarja? Zakaj?

.....

- Za katero postavko si predvidel/a najmanj denarja? Zakaj?

.....

- Kateri postavki bi želel/a nameniti več denarja? Zakaj?

.....

- Kateri postavki bi želel/a nameniti manj denarja? Zakaj?

.....

- Ali je 1500 EUR dovolj ali premalo za tvoje mesečne stroške? Utemelji.

.....

Proračun je načrt, s katerim država, občina, podjetje ali posameznik vnaprej določi, koliko denarja bo zaslužil (prihodki) in koliko ga bo porabil (odhodki) v določenem časovnem obdobju.

S pomočjo priloge 2 začni nadzorovati mesečne stroške še danes!

»»» 2. Besede, povezane z varčevanjem in vlaganjem, poveži z njihovimi pomeni.

- a. varčevalni račun
 - Vrednostni papir, ki predstavlja lastniški delež v podjetju.
 - Finančna institucija, ki sredstva posameznika vlaga v delnice, obveznice, nepremičnine ... Namen sklada je doseči rast vrednosti naložb.
- b. vezani depozit
 - Denarni znesek, ki ga banka plača posamezniku za uporabo njegovih sredstev.
- c. investicijski sklad
 - Odstotek, po katerem se obračunajo obresti v določenem časovnem obdobju.
- d. delnica
 - Del dobička, ki ga podjetje izplača svojim delničarjem.
- e. dividenda
- f. obresti
 - Bančni račun, namenjen shranjevanju denarja, za kar varčevalec prejme tudi obresti.
 - Vezava sredstev za določen čas pri banki. Med vezavo denarja ne moremo dvigniti, a so obresti praviloma višje kot pri varčevalnem računu.
- g. obrestna mera

»»» 3. Spoznaj različne načine razpolaganja z denarjem in ugotovi, kateri način bi bil za spodnjo situacijo najprimernejši.

V treh letih želiš privarčevati čim več denarja za študij v tujini. Na voljo imaš 2000 EUR, ki jih lahko položiš na varčevalni račun, jih vežeš kot depozit ali pa jih vložiš v investicijski sklad. V katerem primeru bi privarčeval/a največ sredstev?

Izračunaj obresti, primerjaj donosnosti in izberi najprimernejšo možnost.

Produkt	Obrestna mera (letna)	Dostopnost denarja	Tveganje	Posebnosti
varčevalni račun	1,5 %	kadarkoli	majhno	mesečni obračun obresti
vezani depozit	2,8 %	po 36 mesecih	majhno	denarja ni mogoče dvigniti prej
investicijski sklad	od -5 % do +10 %	na 12 mesecev	srednje	donos ni zagotovljen, lahko izgubiš

Za poenostavitev uporabi formulo za enostavne obresti:

Obresti = glavnica × obrestna mera × čas

$o = G_0 \times p \times t$

Izračuni za različne donose po treh letih:

Varčevalni račun:

Vezani depozit:

Investicijski sklad:

- Kateri produkt ponuja najvišji možni donos?
- Kateri produkt je najvarnejši?
- Kateri produkt ti omogoča največjo prilagodljivost?
- Kateri produkt bi izbral in zakaj?
- Kako bi se odločil, če bi vedel/a, da boš denar potreboval/a prej?
- Bi bil/a pripravljen/a sprejeti tveganje za višji donos?

»»» **Presodi, kakšna varčevalca sta Jošt in Tom, in si oglej [7. epizodo](#)¹ Mladih mojstrov financ.**

V zapuščeni garaži Tom in Jošt srečata Joštovega strica Daniela, mu zaupata težavo z ukradeno denarnico in ugotovita, da je bil njun postopek ravnanja v primeru kraje popolnoma napačen ...

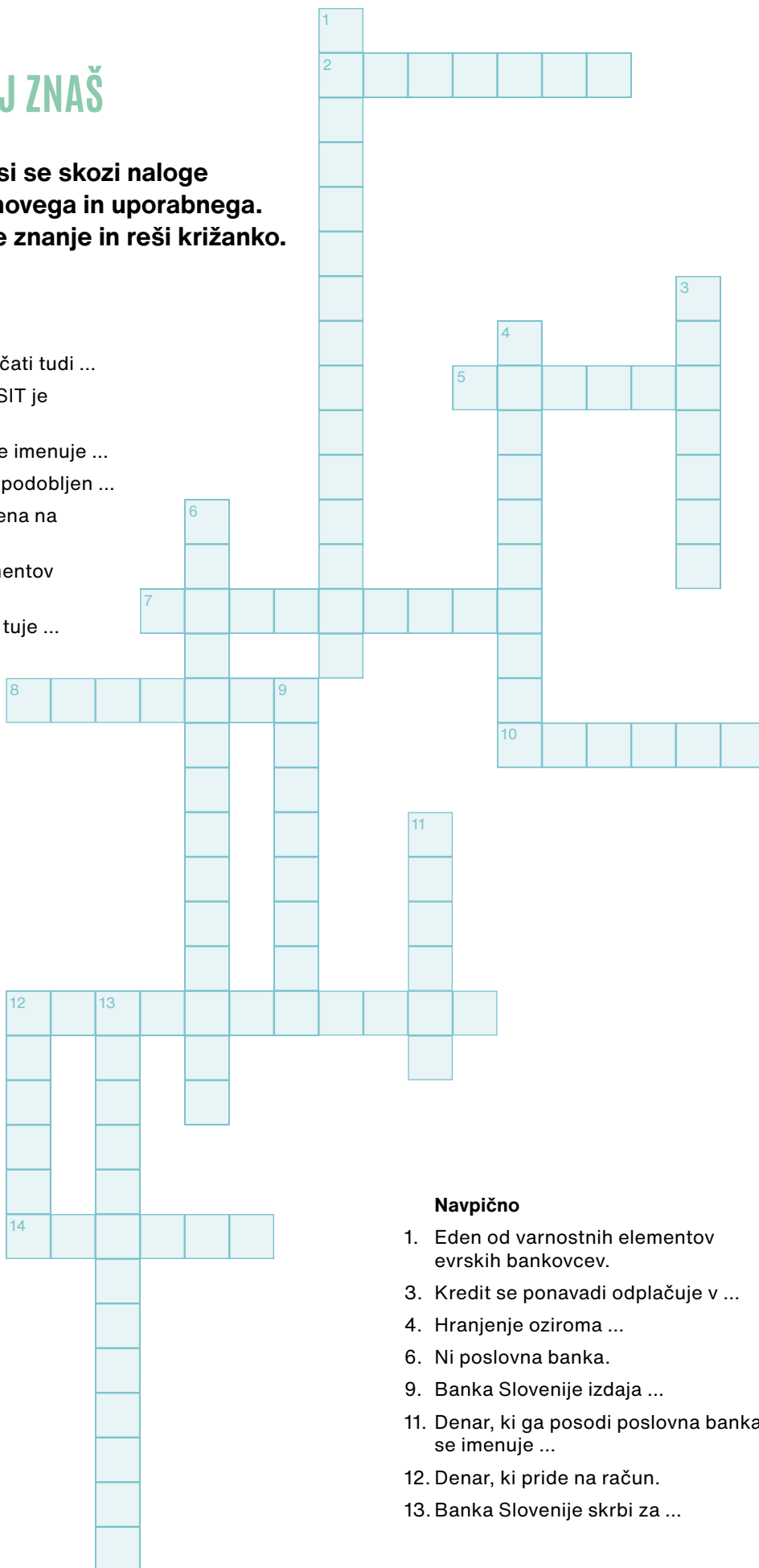
¹ <https://youtu.be/7iF-IKdZC2A?si=PKrhUJdn1a10adxH>

VIII. PREVERI, KAJ ZNAŠ

»»» 1. Verjamemo, da si se skozi naloge naučil/a veliko novega in uporabnega. Zdaj izkaži svoje znanje in reši križanko.

Vodoravno

- Kreditojemalec mora plačati tudi ...
- Na bankovcu za 10.000 SIT je upodobljen ...
- Splošno povišanje cen se imenuje ...
- Na kovancu za 5 SIT je upodobljen ...
- Grška boginja, upodobljena na evrskih bankovcih.
- Eden od varnostnih elementov mobilnega plačevanja.
- Poslovne banke menjajo tuje ...

Navpično

- Eden od varnostnih elementov evrskih bankovcev.
- Kredit se ponavadi odplačuje v ...
- Hranjenje oziroma ...
- Ni poslovna banka.
- Banka Slovenije izdaja ...
- Denar, ki ga posodi poslovna banka se imenuje ...
- Denar, ki pride na račun.
- Banka Slovenije skrbi za ...

»»» **2. Odgovori na spodnja vprašanja.**

a. Kdaj je bila ustanovljena Banka Slovenije?

.....

b. Kdaj smo tolarje zamenjali za evre?

.....

c. Koliko tehta standardna zlata palica?

.....

d. Na katerem tolarskem bankovcu je portret Ivana Cankarja?

.....

e. Na katerem tolarskem kovancu je upodobljena potoška postrv?

.....

f. Katerega evrskega bankovca ni v seriji Evropa?

.....

g. Koliko članic je v Evropski uniji?

.....

h. Koliko članic je v Evrosistemu?

.....

i. Kakšna je zaželjena inflacija v Evrosistemu?

.....

j. Napiši tri različne načine plačevanja

.....

k. Napiši tri naloge centralne banke.

.....

l. Napiši tri varnostne elemente evrskih bankovcev.

.....

»»» **Za konec si še oglej [8. epizodo](#)¹ Mladih mojstrov financ.**

¹ <https://www.youtube.com/watch?v=aDcYbmNwbYQ>

Mladi mojstri financ so tik pred zmago, a pot do cilja ni lahka. A-jevci so neizprosni tekmeči in vsaka napaka bi jih lahko stala zmage. Bodo prijatelji zdržali pritisk in zmagali ali jih čaka še zadnji preobrat?

Čestitke!

Skupaj z mladimi mojstri financ ste uspešno premagali najzahtevnejše finančne izzive – iskrene čestitke!

A tukaj se vaša pot še ne konča. Zadnja tretjina delovnega zvezka je namenjena eni od ključnih tem današnjega časa – spletni varnosti, ki je nepogrešljiv del finančne pismenosti.

Oglejte si izobraževalno-razvedrilne videoposnetke Roka Škrlepa in Juša Milčinskega, se nasmejte in hkrati pridobite dragoceno znanje. Svoje razumevanje nato preverite še z reševanjem spodnjih nalog.

In ne pozabite: Varni na spletu, drugod in vsepovsod!

»»» 1. Splet nam ponuja neomejene možnosti za raziskovanje in zabavo, hkrati pa je tudi okolje, ki ponuja možnosti za številne zvijače in celo prevare.

Oglej si video [Varnost na spletu](https://www.youtube.com/watch?v=7QfEHFaz3ao)¹, dopolni povedi in presodi, ali je bilo Rokovo ravnanje pravilno ali napačno.

a) Rok je vesel, ker mu je stric iz Š..... zapustil 10 milijonov evrov.

Rok je »stricu« posredoval svoj T..... in svojo P..... kodo.

Rok se ne strinja z Jušem, da je to P.....

Juš ima svojo mobilno banko zaščiten s štirinajstmestnim geslom, ki ga mora potrditi s

P..... in prepoznavo obraza.

Juš pravi, da nikoli ne moreš biti preveč

b) Napiši vsa Rokova dejanja, ki so bila po tvojem nepravilna in nevarna.

.....
Ali se ti zdi, da je Juš morda pretiraval z varnostjo? Zakaj?

¹ <https://www.youtube.com/watch?v=7QfEHFaz3ao>

»»» **2. Umetna inteligenca je lahko koristno orodje za pridobivanje znanja, če jo uporabljamo premišljeno in previdno.**

Oglej si video [Umetna inteligenca](#)¹ in presodi, ali se pogovarjaš s človekom ali z umetno inteligenco.

a. Kakšen lep dan je danes, kajne?

- Ja, res. Ampak je prevroče!
- Res je, čudovit dan! Sonce sije, zrak je svež in vse nekako deluje bolj živahno. Takšni dnevi kar vabijo k sprehodu po mestu ali pa k uživanju ob kavi na terasi. Imaš kaj posebnega v načrtu danes?

b. Sosed mi je povedal skrivnost. Ti jo povem?

- Zaupnosti med sosedi so res nekaj posebnega. Zelo si me zaintrigiral in če se mi zau- paš, obljubim, da bom kot sef.
- Ja, daj povej, seveda me zanima. Kaj pa je?

c. Zakaj po dežju vedno posije sonce?

- Lepo vprašanje – skoraj poetično! Dež običajno nastane, ko se topla in hladna zračna masa srečata. Ko fronta preide, se oblaki razkrojijo in za njimi se pojavi jasnina.
- Ker grejo oblaki stran in ker tako pač je.

d. Zakaj šilimo svinčnike?

- Da lahko z njimi lažje pišemo.
- Svinčnike šilimo zato, da zagotovimo natančnost, berljivost in učinkovitost pri pisanju ali risanju, saj ošiljena konica omogoča tanjše in jasnejše črte. Poleg praktičnih razlo- gov ima šiljenje tudi simbolni pomen – predstavlja pripravljenost na delo, obnavljanje in urejenost, saj z odstranitvijo starega lesa razkrijemo svežo grafitno konico, priprav- ljeno na ustvarjanje.

e. V katerih organizmih poteka fotosinteza?

- V rastlinah, algah in nekaterih bakterijah s klorofilom.
- Fotosintezo izvajajo avtotrofni organizmi, kot so rastline, alge in cianobakterije, ki vsebujejo fotosintetske pigmente.

Dopiši še eno vprašanje in najprej nanj odgovori kot človek, nato pa še kot umetna inteligenca.

Vprašanje:

Moj odgovor:

Odgovor UI:

¹ https://www.youtube.com/watch?v=w_TvAKqf1ag

»»» 3. Poznavanje osnovnih finančnih pojmov v zvezi z delom in plačilom je ključno za finančno pismenost posameznika.

Oglej si video [Finančna vila](#)¹ in nato spodnje besede poišči v črkovni mreži. Besede išči v vseh smereh.

FINANČNA PISMENOST NETO BRUTO DELODAJALEC PRISPEVEK
 DAVEK ODSOTEK ŠTIPENDIJA POKOJNINA ZAVAROVANJE
 POŠKODBA PRI DELU PREVARANT

G	P	Z	K	A	D	Z	V	U	N	P	L	Č	F	K	S	D	O	P
C	I	O	P	R	E	V	A	R	A	N	T	M	I	S	E	R	Z	U
G	U	T	Š	A	B	M	P	V	E	R	F	L	N	Š	C	V	D	F
L	E	N	V	K	P	J	H	D	A	S	U	C	A	S	R	K	A	B
O	S	G	C	J	O	L	R	J	N	R	M	T	N	Z	C	U	L	D
P	F	B	K	O	I	D	I	C	P	K	O	Z	Č	D	M	P	Č	E
A	C	R	T	M	S	D	B	J	B	E	S	V	N	B	A	R	S	T
K	G	E	H	D	N	O	L	A	Z	D	J	M	A	T	R	I	O	N
V	N	T	L	E	S	G	O	V	P	Š	P	E	P	N	Č	S	D	U
F	M	A	P	A	C	U	T	N	B	R	U	C	I	Y	J	P	M	B
K	B	I	U	V	J	Ž	A	C	E	G	I	U	S	W	G	E	L	K
U	T	P	D	O	B	A	K	H	Š	F	Z	D	M	N	H	V	T	Š
Š	E	J	Č	G	L	M	D	Y	T	V	Q	Ž	E	Š	C	E	X	A
R	F	T	A	N	I	N	J	O	K	O	P	R	N	L	Č	K	A	P
O	D	K	H	R	C	H	Z	X	L	B	C	A	O	T	U	R	B	Z
N	I	L	U	B	F	P	Č	G	W	E	I	Š	S	J	G	D	I	H
C	B	M	T	V	Č	S	A	U	P	O	D	S	T	O	T	E	K	Ž

Če najdeš še kakšno besedo, jo zapiši:

.....

¹ <https://www.youtube.com/watch?v=ulZQq3e3YP0>

- »»» 4. Za uporabo različnih spletnih platform je običajno potrebna registracija, ki vključuje ustvarjanje profila z uporabniškim imenom in geslom. Da bi se izognili spletnim prevaram, je nujno izbrati zapleteno geslo, sestavljeno iz kombinacije velikih in malih črk, števil ter posebnih simbolov.

Oglej si video [Vztrajen čarovnik](#)¹ in ustvari geslo, ki bo dovolj močno tudi za takšne prevarante.

- a. Izmisli si poved, ki vsebuje vsaj pet besed.

.....

- b. Prvo črko vsake besede napišeš z veliko začetnico

.....

- c. Zadnje črke besed zamenjaš s poljubnimi številkami.

.....

- d. Vsaki besede na koncu dodaj še matematične simbole, ki jih največ uporabljaš.

.....

- »»» 5. Raziskovanje spleta je lahko tudi nevarno. Oglej si video [Vrata presenečenja](#)² in odgovori na vprašanja.

- Kaj simbolično predstavljajo vrata »hiter zaslužek«, »sreča v ljubezni« in »lepša prihodnost«?

.....

- Kako prepoznaš nevarno spletno stran?

.....

- Ali bi kliknil na povezavo, ki bi ti zagotavljal zastonj pico in bi bil poslan ob 00.00?

.....

¹ [tps://www.youtube.com/watch?v=nMV7zJgntss](https://www.youtube.com/watch?v=nMV7zJgntss)

² <https://www.youtube.com/watch?v=LzV8XN-h2mc>

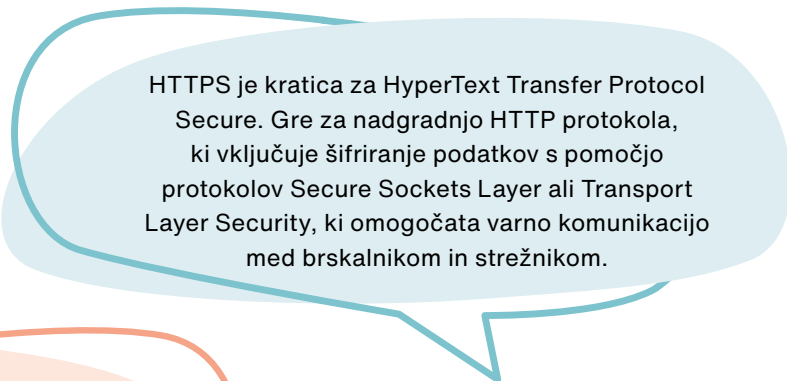
- Katera povezava deluje bolj varno?

<https://misnamizi.si> ali <http://misnamizi.si>

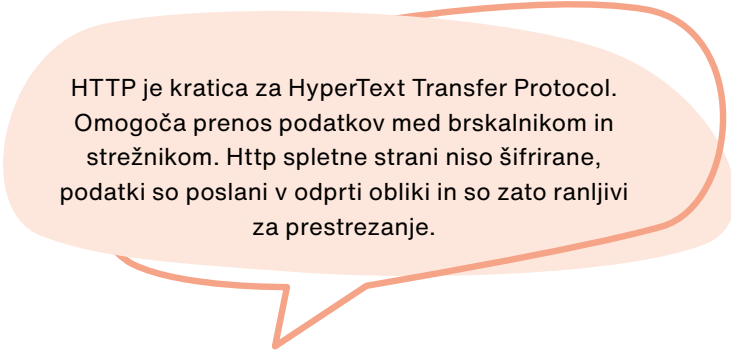
<https://zirafanavrtu.si> (poslan ob 00.00) ali <https://zirafanavrtu.si> (poslan ob 13.26)

<http://hranavomari.si> ali <http://hranavomari.in>

<https://slonvhladilniku> ali <https://slonvhladilniku.si>

HTTPS je kratica za HyperText Transfer Protocol Secure. Gre za nadgradnjo HTTP protokola, ki vključuje šifriranje podatkov s pomočjo protokolov Secure Sockets Layer ali Transport Layer Security, ki omogočata varno komunikacijo med brskalnikom in strežnikom.

HTTP je kratica za HyperText Transfer Protocol. Omogoča prenos podatkov med brskalnikom in strežnikom. Http spletne strani niso šifrirane, podatki so poslani v odprti obliki in so zato ranljivi za prestrezanje.

- »»» 5. Gotovina je osnovno plačilno sredstvo, ki je še vedno najpogosteje v uporabi, a jo hitro dohitevajo digitalne oblike plačevanja, ki prinašajo več udobja pri vsakodnevem plačevanju, a le, kadar so dobro zavarovane.

Oglej si video [Ulični glasbenik](#)¹ in s pomočjo ugank ugotovi enega od varnostnih elementov mobilnega plačevanja.

Varnostni element:

¹ <https://www.youtube.com/watch?v=LEQ4uNJ0-JE>

- Po vodi plava, a ni riba, kljun ima, a ni ptica. Kvaka glasno, ko gre mimo, v mlaki ji je najbolj fino. Kdo je to?
- Prvi dve črki odgovora sta 3. in 4. črka druge besede.
- Če nimam domače, imam cel popoldan časa za igro.
- Prvi dve črki odgovora sta 7. in 8. črka prve besede.
- je prekril sonce.
- Prvi dve črki odgovora sta 1. in 2. črka druge besede.
- Poln nos, kašelj in slabo počutje so znaki
- Prve tri črke odgovora so 1., 2. in 3. črka prve besede.
- Če besedi VAL odvzameš zadnjo črko, dobiš zadnji dve črki prve besede.
- Bolje kot nikoli.
- Prve tri črke odgovora so 4., 5. in 6. črka prve besede.
- Prijatelj me je povabil na svojo rojstnodnevno
- Prvi dve črki odgovora so 4., 5. in 6. črka druge besede.

Ali veš, kaj pomeni POS?

Point of sale

7. Na spletu se je treba paziti spletnih prevarantov, ki izkoriščajo našo nepazljivost in zaupanje, da nas pretentajo in pridobijo osebne podatke, denar ali dostop do naših naprav. Zato je ključnega pomena, da se zavedamo tveganj in se naučimo prepoznati znake prevar, preden postanemo njihova tarča.

Oglej si [video](#)¹ in ugotovi, ali je spletnemu prevarantu uspelo. Nato preberi spodnji besedili in si enega izmisli še ti!

Babica Mira je živahna 72-letnica iz Ljubljane, ki obožuje peko potic, vrtnarjenje in občasno brskanje po spletu. Čeprav ni ravno tehnološka mojstrica, ima eno neprecenljivo lastnost – zdravo pamet in dober nos za neumnosti ...

»»» Telefon zazvoni. Babica Mira se oglasi.

Mira: Prosim?

Prevarant: Dober dan, gospa Mira. Kličem iz vaše banke. Zaznali smo sumljivo aktivnost na vašem računu, zato potrebujemo vaše podatke, da preprečimo izgubo sredstev. Številko vaše kartice in varnostno kodo potrebujemo takoj.

Mira: Seveda, seveda. Samo da si nadenem očala ... čakajte ... *škrip vrat, oddaljen glas:* »Franček, kam si dal moja očala? A ne tista za sonce, ampak tista za prevarante!«

Prevarant: Gospa, prosim, to je nujno ...

Mira (z očali na nosu): Evo jih! Torej, številka kartice je ... 1234-5678-ABRA-KADABRA. In varnostna koda? »NE-NASEDAJ«. Sedaj imam pa jaz vprašanje za vas. Ste že kdaj jedli pražen krompir z bučkami? Če ne, potem ste res na napačni poti v življenju. Pa še to – ta pogovor snemam. Ne za policijo, ampak za moj podcast: »Mira in prevaranti – kdo bo koga?« In prvi gost ste vi!

Prevarant: *klik*

»»» Babica Mira prejme e-pošto in odgovori:

Zadeva: NUJNO! Vaš paket je zadržan – potrebujemo podatke!

Spoštovana gospa Mira,

vaš paket je bil zadržan zaradi nepopolnih podatkov. Prosimo, da nemudoma kliknete na spodnjo povezavo ter vnesete svoje ime, naslov, številko kreditne kartice in varnostno kodo, da sprostimo dostavo.

Hvala za razumevanje, Ekipa Hitro in varno

¹ <https://www.youtube.com/shorts/IKqJEFqTGEs>

Dragi Hitro in varno,

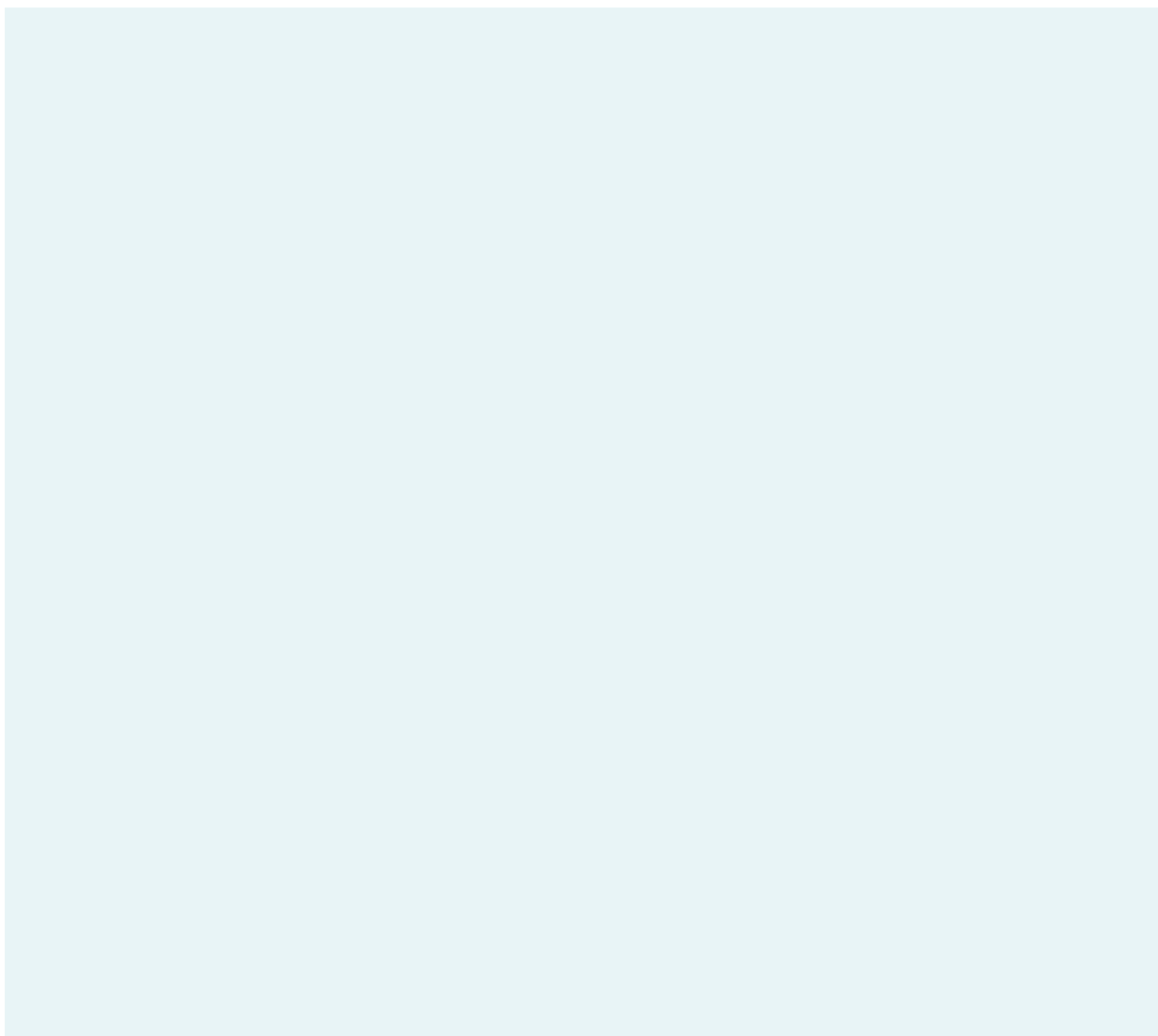
zelo me veseli, da ste našli moj paket. Predvidevam, da gre za tistega, ki vsebuje mojega izgubljenega papagaja, 12 kozarcev marmelade in ročno pleten pulover za mojega mačka Ferdinanda.

Pošiljam svoje podatke: ime: Babica Mira, naslov: Ulica prevarantov 13, 0000 Izmišljeno mesto, številka kartice: 1234-5678-HAHAHA, varnostna koda: 007

Na povezavo ne bom kliknila, ker je moj računalnik alergičen na neumnosti. Če imate res moj paket, ga prosim dostavite osebno in prinesite še kavo, da se pogovorimo o vaših življenjskih odločitvah.

S toplimi pozdravi, babica Mira, varuhinja zdrave pameti

»»» **Moj primer:**

Bodi FIN in reši še zadnji izziv:

Čestitamo!

Rešil/a si vse naloge, s čimer si postal/a finančno izobražen/a nadobudnež/nica ali kar

FIN

Verjamemo, da si se skozi naloge Bodi FIN marsičesa naučil/a in da ti bo novo znanje prišlo prav tudi v prihodnje.

»»» **Za konec spremeni geslo projekta Bodi FIN in s pomočjo spodnjih namigov pridobi manjkajočo besedo.**

Bodi finančno izobražena _ _ _ _ _ in poskrbi za svojo varno prihodnost.

1. črka: _

Predzadnja črka inštrumenta, na katerega igra Tom v prvi epizodi.

2. črka: _

Tretja črka druge besede, ki si jo vstavil v križanko pri poglavju *Posojila in obresti*.

3. črka: _

Prva črka latinskega priimka skladatelja, upodobljenega na tolarjih.

4. črka: _

Druga črka rešitve tretjega rebusa pri poglavju *Mobilno in digitalno plačevanje*.

5. črka: _

Poznamo bruto in _eto zaslužek.

6. črka: _

Prva črka besede, ki predstavlja denar, ki ga damo državi.

7. črka: _

Zadnja črka besede, ki predstavlja bankovce in kovance.

KAKO INFLACIJA IN ZVIŠANJE OBRESTNIH MER VPLIVATA NA MOJ DENAR?

Inflacija je splošno zvišanje ravni cen blaga in storitev v določenem časovnem obdobju. Preprosto povedano, z enako količino denarja lahko danes kupite manj kot ste lahko včeraj.

Za obvladovanje inflacije centralne banke zvišujejo obrestne mere, ki jih zaračunavajo poslovnim bankam za posojila. Poslovne banke nato te višje obrestne mere prenesejo na svoje stranke.

To pomeni, da inflacija lahko vpliva na:

- vaša posojila;
- vaše prihranke;
- vaše finančne naložbe;
- vaše pokojnine*;
- vaše zavarovanje;
- vse druge finančne produkte, ki jih imate.

* V tem informativnem listu izraz „pokojnine“ ne zajema državnih pokojninskih sistemov.

Kako vplivajo inflacija in naraščajoče obrestne mere na moja sedanja in prihodnja posojila ter prihranke?

Ko se obrestne mere zvišajo, so stroški denarja, ki si ga izposodite, višji: za nova posojila lahko plačate višje obrestne mere in si morda lahko izposodite manj kot prej. Učinek na vaša obstoječa posojila se lahko razlikuje tudi glede na to, ali imate posojilo s fiksno ali spremenljivo obrestno mero. Pričakujete lahko, da bodo vaši prihranki rasli zaradi obresti, ki jih bo vaša banka plačala na vaše varčevalne račune. Vendar boste s temi prihranki lahko kupili več kot prej le, če bo realna obrestna mera pozitivna.

Kako vpliva inflacija na moje sedanje in prihodnje finančne naložbe?

V svoji naložbeni strategiji bi morali upoštevati inflacijo. Inflacija znižuje realne donose finančnih naložb in zmanjšuje vašo kupno moč. Z drugimi besedami, vaše naložbe bodo lahko vredne manj, ko jih boste morali uporabiti. Inflacija lahko različno vpliva na različne vrste finančnih instrumentov.

Kako vpliva inflacija na moje pokojnine in zavarovanja?

Inflacija lahko vpliva na vaše stroške zavarovanja (vašo premijo), kritje in izplačila. Inflacijsko tveganje bo prisotno ves čas upokojitve. Ne glede na to, koliko časa ste vplačevali prispevke, vaši pokojninski prihranki morda ne bodo prilagojeni stopnji inflacije.

